

НОРМА МАСЛАХАТЧИ

ҲУҚУҚ
СОЛИҚЛАР
БУХГАЛТЕРИЯ

2005 йил июлдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ СЕНАТИНИНГ ЎН БИРИНЧИ ЯЛПИ МАЖЛИСИ ТЎҒРИСИДА АХБОРОТ

2013 йил 28–29 март кунлари Тошкент шаҳрида Олий Мажлис Сенатининг ўн биринчи ялпи мажлиси очилди. Унда Вазирлар Маҳкамасининг тақлиф этилган аъзолари, вазирлик ва идораларнинг раҳбарлари, бошқа ташкилотларнинг, оммавий ахборот воситаларининг вакиллари ҳозир бўлдилар. Мажлисни Олий Мажлис Сенатининг Раиси И.Собиров олиб борди.

Сенаторлар ўз ишларини Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепциясини амалга ошириш доирасида ишлаб чиқилган ва бир-бири билан ўзаро боғлиқ бўлган иккита қонунни кўриб чиқишдан бошладилар.

Чунончи, «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида»ги қонун (янги таҳрирда) билан фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларининг аҳолининг ижтимоий ночор қатламларини қўллаб-қувватлаш дастурларини амалга оширишдаги, кам таъминланган оилаларнинг фарзандлари бўлган ёшлар никоҳдан ўтаётганида ҳамда тўй тананаларини ўтказиётганида уларга моддий ёрдам кўрсатиш, боласи 2 ёшга етмаган, ишламаётган она-

ларга, шунингдек, бюджет ташкилотларида ишлайдиган оналарга ва уларнинг ўрнини босувчи шахсларга нафақалар тайинлаш ва тўлаш каби ваколатлари анча кенгайтирилди. Сенаторлар ушбу қонунни маъқуладилар.

Сенаторлар «Фуқаролар йиғини раиси (оқсоқоли) ва унинг маслаҳатчилари сайлови тўғрисида»ги қонунни (янги таҳрирда) муҳокама қилар эканлар, ушбу норматив-ҳуқуқий ҳужжат фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларига сайлов тизимини янада такомиллаштиришга қаратилганлигини, бу тизим катта ҳаётий тажрибага эга бўлган ҳамда аҳолининг ҳурмати ва ишончини қозонган муносиб фуқаролар раислар ва уларнинг маслаҳатчилари этиб сайланишини, шунингдек, фуқаролар йиғини раиси ва унинг

маслаҳатчилари сайлови тизимини янада демократлаштиришнинг очиклигини таъминлашини таъкидладилар.

Қонун билан фуқаролар йиғини раиси лавозимига номзодларга қўйиладиган қўшимча талаблар белгиланмоқда, жорий этилаётган тартибга кўра фуқаролар йиғини раиси лавозимига номзодлар ўз чиқишларида келгусидаги фаолиятлари дастурини эълон қилишлари керак.

Қонун билан Олий Мажлис Сенатининг фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларига сайловни ташкил этиш ва ўтказишдаги ваколатлари кенгайтирилмоқда.

Шундан кейин сенаторлар Вазирлар Маҳкамаси томонидан қонунчилик ташаббуси тартибда ки-

2-бетда

«ТАШАББУС» – ТАДБИРКОРНИ ЯНАДА ЯНГИ МАРРАЛАРГА УНДАЙДИ

«Ташаббус-2013» кўрик-танлови республика босқичи ғолиблари аниқланди.

Маълумки, Ўзбекистон Республикаси Президенти соврини учун «Ташаббус» кўрик-танлови республика-мизда 1996 йилдан буён аънанавий тарзда ўтказиб келинади. Шу бугунга қадар унда мамлакатимизнинг

170 мингдан ортиқ тадбиркор, фермер ва хунармандлари иштирок этишган.

Пойтахтдаги мухташам «Туркистон» саройида жорий йилги «Ташаббус-2013» кўрик-танловининг якуний республика босқичи бўлиб ўтди.

Одатдагидек, ушбу кўрик-танлов Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатаси, Фермерлар кенгаши, «Хунарманд» уюшмаси, шунингдек, бошқа бир қатор вазирлик ҳамда идораларнинг ҳамкорлиги ва молиявий кўмагида ташкил этилди.

Танловнинг дастлаб туман (шаҳар) ва вилоят босқичларидан муваффақиятли ўтган иштирокчиларнинг 41 нафари республика босқичига йўлланма олдилар. Мазкур босқичда улар учта асосий йўналиш – «Йилнинг энг яхши тадбиркори», «Йилнинг энг яхши фермери», «Йилнинг энг яхши хунарманди» ҳамда қўшимча равишда «Йилнинг

3-бетда

Қонунчиликдаги янгиликлар

ЯНГИ ҲУЖЖАТЛАРНИ ТАҚДИМ ЭТАМИЗ

Тақдим этилаётган, шунингдек сўнги пайтда қабул қилинган бошқа ҳужжатларнинг тўлиқ матни билан norma.uz сайтида танишиб чиқишингиз мумкин.

ЯНГИ ХИИКлар УЧУН ЯНГИ ИМТИЁЗ

Президентнинг 15.03.2013 йилдаги ПФ-4515-сон Фармони билан хорижий инвестициялар иштирокида янги ташкил этилаётган корхоналар учун 2013 йилнинг 1 январидан бошлаб импорт божхона тўловларини тўлаш бўйича имтиёз белгиланди. Улар давлат рўйхатидан ўтган пайтдан бошлаб 2 йил мобайнида ўз ишлаб чиқариш эҳтиёжлари учун мол-мулк олиб киришда божхона тўловларини тўлашдан озод қилинадилар.

Ўзгартиришлар Президентнинг «Тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар жалб этилишини рағбатлантиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони (10.04.2012 йилдаги ПФ-4434-сон) ҳам тааллуқли бўлди. Унга ПФ-4515-сон Фармон билан тақдим этилган имтиёз ҳам қўшилди.

Фармон «Солиқ ва бюджет сиёсатининг 2013 йилга мўлжалланган асосий йўналишлари қабул қилинганлиги, шунингдек солиқ ҳисоботини тақдим этиш даврийлиги қисқартирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Қонунга (25.12.2012 йилдаги ЎРҚ-343-сон) мувофиқ қабул қилинди.

«ЖИЗЗАХ» МАХСУС ИНДУСТРИАЛ ЗОНАСИ УЧУН ИМТИЁЗЛАР

Ўзбекистонда ўзбек-хитой саноат паркни барпо этиш лойиҳасини амалга ошириш бўйича ўзаро англашув тўғрисидаги меморандумга мувофиқ Президентнинг 18.03.2013 йилдаги ПФ-4516-сон Фармони билан Иқтисодиёт вазирлиги, Ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги, Молия вазирлиги, Жиззах ва Сирдарё

вилоятлари ҳокимлигининг Жиззах вилоятида Сирдарё вилоятининг Сирдарё туманида филиали бўлган «Жиззах» махсус индустриал зонасини (кейинги ўринларда – «Жиззах» МИЗ деб юритилади) барпо этиш тўғрисидаги тақлифи қабул қилинди.

Ҳужжат билан зона фаолиятининг асосий

4-бетда

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ СЕНАТИНИНГ ЎН БИРИНЧИ ЯЛПИ МАЖЛИСИ ТЎҒРИСИДА АХБОРОТ

1-бетда ритилган «Йўл ҳаракати хавфсизлиги тўғрисида»ги қонунни (янги таҳрирда) кўриб чиқдилар. Қонуннинг янги таҳририда йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлашнинг асосий принциплари, давлат бошқаруви, бу ишни ташкил этишда жамоатчиликнинг иштироки масалалари аниқ тартибга солинган.

Сенаторлар «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг Регламенти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги қонунни кўриб чиқдилар. Қонуннинг қабул қилиниши, шубҳасиз, депутатларнинг профессионал фаоллигини ҳам, сиёсий партиялар фракциялари ва депутатлар гуруҳларининг қонун лойиҳаларини ва бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни тайёрлашдаги, уларни муҳокама қилиш ва такомиллаштиришдаги ролини ҳам оширади. Бу эса қабул қилинаётган ҳужжатларнинг сифатига, қонун ижодкорлиги жараёнини янада демократлаштиришга ижобий таъсир кўрсатади. Қонун сенаторлар томонидан маъқулланди.

Шундан кейин парламент юқори палатасининг аъзолари «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги қонунни кўриб чиқдилар. У билан Ҳаво, Жиноят, Меҳнат, Фуқаролик процессуал, Хўжалик процессуал, Божхона, Оила кодексларига, Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига, «Аудиторлик фаолияти тўғрисида»ги, «Стандартлаштириш тўғрисида»ги, «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги, «Табиий монополиялар тўғрисида»ги, «Фаолиятнинг айрим турларини лицензиялаш тўғрисида»ги, «Сугурта фаолияти тўғрисида»ги, «Микрокредит ташкилотлари тўғрисида»ги, «Аҳолини сил касаллигидан муҳофаза қилиш тўғрисида»ги ва бошқа бир қатор қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритилмоқда. Муҳокама вақтида сенаторлар таклиф этилаётган ўзгартиш ва қўшимчалар тадбиркорлик

фаолиятини янада ривожлантиришга, ишбилармонлик муҳитини яхшилашга, тадбиркорлик фаолияти субъектларини ҳуқуқий муҳофаза қилишни кучайтиришга, суд-ҳуқуқ тизимини ислоҳ қилишга, шунингдек, оила институтини мустаҳкамлашга ёрдам беришини таъкидладилар.

Сенаторлар «Ўзбекистон Республикаси билан Корея Республикаси ўртасида фуқаролик ва хўжалик ишлари бўйича ҳуқуқий ёрдам тўғрисидаги шартномани (Сеул, 2012 йил сентябрь) ратификация қилиш ҳақида»ги қонунни ҳам муҳокама қилиб, маъқулладилар.

Сенат аъзолари «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг 2012 йилдаги фаолияти тўғрисида»ги масалани кўриб чиққач, конституциявий ваколатларига мувофиқ бир қатор муассасалар, вазирликлар ва идораларнинг 2012 йилдаги фаолияти тўғрисидаги ахбороти ва ҳисоботини тингладилар.

Чунончи, сенаторлар Олий Мажлис Инсон ҳуқуқлари бўйича вакилининг (Омбудсманнинг) 2012 йилдаги фаолияти тўғрисидаги ҳисоботини ҳам тинглаб, тасдиқладилар.

Шундан кейин сенаторлар Ҳисоб палатасининг 2012 йилдаги фаолияти тўғрисидаги ҳисоботини тинглаб, муҳокама қилдилар.

«Бюджет тизими тўғрисида»ги қонунга мувофиқ Ҳисоб палатаси томонидан ўтган йилда Давлат бюджетининг ижроси тўғрисидаги ҳисобот ташқи аудитдан ўтказилиб, баҳоланди, 2013 йилга мўлжалланган солиқ ва бюджет сиёсатининг асосий йўналишлари ҳамда Давлат бюджети лойиҳаси экспертиза қилинди. Давлат бюджетининг шакллантирилишини ва ижро этилишини назорат қилиш, бюджет маблағларидан қонуний ва мақсадли фойдаланилишини текшириш асносида вазирликлар ва идоралар фаолиятида аниқланган камчиликлар ҳамда йўл қўйилган қоидабузарликлар бартараф этилди.

Сенаторлар Ҳисоб палатасининг назорат тадбирларини кучайтириш ва самарадорлигини оширишга, молиявий

ҳуқуқбузарликларни қисқартириш ҳамда келгусида уларнинг олдини олиш бўйича зарур чораларни кўришга қаратилган ўз таклиф ва тавсияларини билдирдилар.

Шу билан Олий Мажлис Сенати ўн биринчи ялпи мажлисининг биринчи куни ўз ишини тамомлади.

***

Сенаторлар ялпи мажлисининг иккинчи иш кунини Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг инсон ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлашга қаратилган амалдаги қонунчиликка риоя қилинишининг аҳоли ва бу борадаги прокурор назоратини янада кучайтириш чоралари тўғрисидаги ҳисоботини тинглашдан бошладилар. Ҳисоботда кўрсатиб ўтилганидек, суд-ҳуқуқ тизимини изчил демократлаштириш, жиноят ва жиноят-процессуал қонунчиликни либераллаштириш прокуратура органлари фаолиятининг мазмуни ва шакллари жиддий ўзгартирди, унинг ҳуқуқни ҳимоя қилиш вазифаларини кучайтирди.

Маърузада кўрсатиб ўтилганидек, Бош прокурор томонидан қонунчилик ташаббуси тартибда Олий Мажлисга инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш соҳасидаги қонун талабларини бузганлик учун давлат органлари мансабдор шахсларини жавобгарлигини оширишга қаратилган қонун лойиҳасини киритиш мўлжалланмоқда.

Муҳокамада сўзга чиққан сенаторлар давлат тузилмаларининг инсон ҳуқуқлари соҳасидаги қонун ҳужжатлари талабларига риоя этиш соҳасидаги ишнинг тубдан яхшилаш зарурлигини кўрсатиб ўтдилар. Бу соҳадаги қонунларни сўзсиз ижро этиш демократик ислохотларни чуқурлаштиришнинг гоят муҳим шартидир.

Сенаторлар томонидан прокуратура органларининг фуқаролар ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қилиш соҳасидаги фаолиятини янада такомиллаштиришга қаратилган таклиф ва тавсиялар баён этилди.

Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг ҳисоботини муҳокама қилиш вақтида қайд этилдики, Қўмитаниннг 2012 йилдаги фа-

олияти атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ҳамда табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш, мамлакатда экологик вазиятни соғломлаштириш соҳасидаги қонун ҳужжатларига риоя этилиши устидан давлат назоратини таъминлашга қаратилди.

Сенаторлар Ўзбекистон Республикаси адлия вазирининг 2012 йилда давлат бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари, ҳуқуқни муҳофаза қилиш ва назорат органлари фаолиятидаги қонунийликнинг ҳолати ҳақидаги ахборотини ҳам тингладилар.

Муҳокама давомида сенаторлар давлат бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари, ҳуқуқни муҳофаза қилиш ва назорат органлари фаолиятида қонунийликка риоя этилиши устидан тизимли назоратни кучайтириш, шунингдек, уларнинг норма ижодкорлиги соҳасидаги ва ҳуқуқни қўллаш амалиётидаги фаолиятини мувофиқлаштириш самарадорлигини ошириш зарурлигини кўрсатиб ўтдилар.

Шундан кейин сенаторлар Ўзбекистон Республикаси Олий суди ва Олий ҳўжалик суди таркибларига ўзгартишлар киритиш масалаларини, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг ваколатига кирадиган бошқа масалаларни кўриб чиқдилар.

Кўрилган барча масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Сенатнинг икки кунлик мажлиси давомида 17 та масала, шу жумладан, демократик ислохотларни босқичма-босқич ҳамда изчил чуқурлаштиришга ва фуқаролик жамиятини ривожлантиришга йўналтирилган 7 та қонун кўриб чиқилди. Қабул қилинган қонун ҳужжатларининг рўёбга чиқарилиши аҳоли турмуш даражасини, мамлакатда барқарорлик ва ободликни янада оширишнинг қудратли омили бўлади.

Шу билан Олий Мажлис Сенатининг ўн биринчи ялпи мажлиси ўз ишини тамомлади.

**Олий Мажлис Сенатининг
Матбуот хизмати материали
асосида тайёрланди.**

МДҲ ВА БОЛТИҚБҲҲИ МАМЛАКАТЛАРИ ВАЛЮТАЛАРИНИНГ АҚШ ДОЛЛАРИ, ЕВРО ВА РОССИЯ РУБЛИГА НИСБАТАН КУРСЛАРИ

Мамлакат	Сана	АҚШ доллари		Евро		Россия рубли	
		бирлиги	курси	бирлиги	курси	бирлиги	курси
Озарбайжон	1.04.2013	1	0,7846	1	1,0029	1	0,0252
Арманистон	29.03.2013	1	418,58	1	536,54	1	13,49
Беларусь	1.04.2013	1	8670,00	1	11110,00	1	279,00
Грузия	1.04.2013	1	1,6577	1	2,1245	100	5,3331
Қозғистон	1.04.2013	1	150,84	1	193,33	1	4,86
Қирғизистон	1.04.2013	1	47,9610	1	61,4884	1	1,5430
Латвия	1.04.2013	1	0,547000	1	0,702804	1	0,017700
Литва	2.04.2013	1	2,6948	1	3,4528	1	0,086721
Молдова	1.04.2013	1	12,3978	1	15,8983	1	0,3996
Россия	30.03.2013	1	31,0834	1	39,8023	-	-
Тожикистон	1.04.2013	1	4,7543	1	6,1300	1	0,1547
Украина	1.03.2013	100	799,3000	100	1023,5037	10	2,5715
Эстония	31.12.2010	1	11,7107	1	15,6466	1	0,383246

Манба: www.prime-tass.ru

ХОРИЖИЙ ВАЛЮТАЛАРИНИНГ СЎМГА НИСБАТАН ҚЎЙМАТИ

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 2013 йил 2 апрелдан бошлаб валюта операциялари бўйича бухгалтерия ҳисоби, статистик ва бошқа ҳисоботларни юритиш, шунингдек божхона ва бошқа мажбурий тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан куйидаги қийматини белгилади:*)

1 Австралия доллари	2125,43	1 Малайзия ринггити	660,29
1 Англия фунт стерлинги	3103,20	1 Польша злотийси	627,15
1 Дания кронаси	350,60	1 СДР	3064,77
1 БАА дирҳами	556,58	1 Туркия лираси	1128,74
1 АҚШ доллари	2044,27	1 Швейцария франки	2148,25
1 Миср фунти	300,50	1 ЕВРО	2631,82
1 Исландия кронаси	16,50	10 Жанубий Корея вони	18,32
1 Канада доллари	2009,70	10 Япония иенаси	217,41
1 Хитой юани	329,31	1 Россия рубли	65,77
		1 Украина гривнаси	255,76

*) Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган

УШБУ
СОҒДА:

✓ УСТУВОРЛИКЛАР

- Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг ўн биринчи ялпи мажлиси тўғрисида ахборот
- «Ташаббус» - тадбиркорни янада янги марраларга ундайди
- Валюталар курси

1-3-бетлар

✓ ҚОНУНЧИЛИКДАГИ ЯНГИЛИКЛАР

- Янги ҳужжатларни тақдим этамиз
- 1, 4-5-бетлар
- ✓ КАДРЛАР БЎЛИМИ
- Ҳам ишласам, ҳам нафақа олсам дейман...
- Таътилга ярим йилдан олдин чиқиш асослари
- Картани бегоналар кўлига берманг

6-бет

✓ ПАСПОРТ МАСАЛАЛАРИ

- Пойтахт сизни ҳисобга олади
- «Бувимникига меҳмонга»
- Чет элдан мутахассис таклиф қилинса
- 7-бет
- ✓ БИЗНИНГ ЛОЙИҲАЛАР
- Жавоб олиш учун - семинарга
- 8-бет

«ТАШАББУС» – ТАДБИРКОРНИ ЯНАДА ЯНГИ МАРРАЛАРГА УНДАЙДИ

1-бетда энг ёш тадбиркори», «Йилнинг энг яхши тадбиркор аёли», «Йилнинг энг яхши инновацион лойиҳаси», «Ёшларга энг кўп иш жойи яратган тадбиркор», «Энг яхши солиқ тўловчи» ва «Менинг юртим – менинг ифтихорим» номинациялари бўйича беллашдилар.

Дастлабки йилларда танловда фақатгина sanoat маҳсулотлари ишлаб чиқараётган, курилиш соҳасида хизмат кўрсатаётган, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштираётган илғор тадбиркорлар ва кулолчилик соҳасидаги хунармандлар иштирок этган бўлсалар, бугунги кунда иштирокчиларнинг фаолият йўналишлари кенгайиб, янада ривожланиб бормоқда, – дейди Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси матбуот хизмати раҳбари Тўрабек Тўраев. – Бугунги кунда экспортга мўлжалланган, ички ва ташқи бозорда ўз товарларининг машхур брендига эга бўлган, фармацевтика, тўқимачилик маҳсулотлари ишлаб чиқараётган ҳамда енгил саноатнинг бошқа тармоқларида фаолият кўрсатаётган тадбиркорларнинг қатнашаётганлиги танловнинг нуфузи ошиб, кўлами кенгайганидан далолат бермоқда. Фермерлик йўналишини эса қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштираётган, уларни тўлиқ қайта ишлаб, ички эзорни таъминлаётган, кўп тармоқли, деҳқончилик, чорвачилик, мева-сабзавотчилик, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлаётган, иссиқхона фаолияти билан шуғулланаётган қишлоқ мулкдорлари қамраб олганлигини кузатиш мумкин.

Ўз навбатида, хунармандчилик соҳасида ҳам халқ амалий санъатининг энг юксак намуналари асосида экспортга мўлжалланган маҳсулот ишлаб чиқараётган, жумладан, миниатюра, сомонга ишлов бериш, зардўзлик, кулолчилик, ёғочга ишлов бериш орқали турли асарлар яратаётган хунармандларнинг намоёишлари таҳсинга сазовордир.

Бир сўз билан айтганда, Президент соврини учун беллашадиган тадбиркор, фермер ва хунармандлар сони йилдан-йилга кўпайиб, танловнинг кўлами тобора кенгаймоқда. Масалан, бу йил худудий босқичлар билан бирга ҳисоблаганда 7 мингдан зиёд хусусий сектор вакиллари «ташаббус»чилар чиғириғидан ўтишди.

Ниҳоят ҳаяжонли дақиқалар етиб келди – кўриктанловнинг республика босқичи ғолиблари тантанали равишда эълон қилинди.

«2013 йилнинг энг яхши тадбиркори» номинациясида Андижондаги «Rubber trust» хусусий корхонасининг раҳбари **Абдулхошим Исмоилов**, «2013 йилнинг энг яхши фермери» номинациясида қорақалпоғистонлик **Байрамқилич Дадебаев**, «2013 йилнинг энг яхши хунарманди» номинациясида эса бухоролик **Маҳфуза Салимовалар** мутлақ ғолибликни қўлга киритдилар.

Танловнинг асосий йўналишлари бўйича ғолибларга «Spark» автомобиллари топширилди. Иккинчи ва учинчи ўринларни эгаллаганларга пул мукофоти, бошқа йўналишлар бўйича совриндорларга компьютер тўплами ва бошқа қимматбаҳо совғалар берилди.

– Корхонамиз кўп тармоқли бўлиб, ҳар хил турдаги пойабзал маҳсулотлари, турли ўлчамдаги болалар, ўсмирлар ва катталар учун резина калишлар ҳамда қўйма енгил пойабзаллар, трикотаж буюмлари, бундан ташқари нон ва нон маҳсулотлари ишлаб чиқарамиз, – дейди танлов ғолиби, «Rubber trust» ХКнинг раҳбари Абдулхошим Исмоилов. – Шунингдек, «GM-O'zbekiston» ОАЖга эҳтиёт қисмлар етказиб берувчи корхоналарга автомобиллар эҳтиёт қисмлари ишлаб чиқариш учун ҳар хил маркадаги резина маҳсулотлари тайёрлаб берамиз.

Ўтган йилда маҳсулот сотишдан тушган соф тушум 15,9 млрд сўмни ташкил этди.

Фаолиятимизни 2 турдаги маҳсулот ишлаб чиқариш билан бошлаган бўлсак, бугунги кунда унинг турлари 30 дан ошди. Агар дастлаб иш 7 нафар ишчи билан бошланган бўлса, эндиликда улар сони 92 нафарга етди. Яна шуни алоҳида таъкидлашни истардимки, ишлаб чиқараётган маҳсулотларимизнинг 60 фоиздан ортиғи экспортга йўналтирилган. Корхонамиз маҳаллийлаштириш дастурига киритилган бўлиб, 2011 йилда 3,5 млн АҚШ доллари, 2012 йилда эса 4,5 млн АҚШ доллари миқдорида маҳсулот экспорт қилган. Шунингдек, корхонамиз томонидан 2012 йилда 400 минг АҚШ доллари миқдорида инвестиция ўзлаштирилган. Шу асосда харид қилинган технологиялар ёрдамида жорий йилда юқори сифатли ва замонавий экспортбоп пойабзал маҳсулотлари, жундан юқори сифатли мато ишлаб чиқаришни режалаштирмоқдамиз. Булар натижасида корхонага 50 нафар коллеж битирувчиларини ишга олиш мўлжалланган.

Бугун фермер хўжалиги қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг етакчи бўғини ва уни ташкил этишнинг асосий шакли ҳисобланади. Қорақалпоғистонлик Байрамқилич Дадебаевни ҳам «Йилнинг энг яхши фермери» номинацияси ғолиби бўлганлиги билан табриклаб, сўхбатга тортдик.

– Фермер хўжалигимизнинг фаолияти кўп тармоқли, хусусан биз пахтачилик, ғаллачилик, шолчилик, чорвачилик, паррандачилик, боғдорчилик, балиқчилик, асаларичилик ва пиллачиликка ихтисослашганмиз, – дейди фермер. – Бугунги кунда хўжалигимизда 54 нафар ишчи меҳнат қилмоқда. Шундан 35 нафари коллеж битирувчиларидир.

Фермер хўжалиги 1993 йилдан буён мунтазам равишда давлатга пахта ва ғалла топшириш режаларини ортиғи билан бажариб келади. Хўжаликнинг умумий ер майдони 219 гектар бўлиб, шунинг 169 гектарини экин майдони ташкил этади. Фермер 2011 йилда 293 тонна, 2012 йилда 411 тонна пахта хом ашёсини етиштирди. Шу билан бирга у ижтимоий фойдали тадбирларда қатнашиб, хайр-саховат ҳам қилиб бормоқда. Хусусан, у Меҳрибонлик ва Мурувват уйларига, болалар боғчаларига сифатли гўшт етказиб беради.

Фермернинг жорий йилги иш режаларида пахтачиликда элита уруғчилигини ривожлантириш, сутни, туя ва қўй жунини қайта ишловчи янги ускуналарни сотиб олиб, фаолиятни кенгайтириш ва яна 35 та янги иш ўрни очиш турибди.

– Бугун жуда бахтиёрман! – дейди **Б.Дадебаев**. – Ғалаба руҳи янада янги марралар сари йўл очишига шубҳам йўқ! Ишонч билан айтаманки, мамлакатимиз аҳолисини сифатли ва арзон озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш, қишлоқда саноатни ривожлантириш, янги иш ўринларини ташкил қилиш каби муҳим масалаларни ҳал этишда белни маҳкам боғлаймиз!

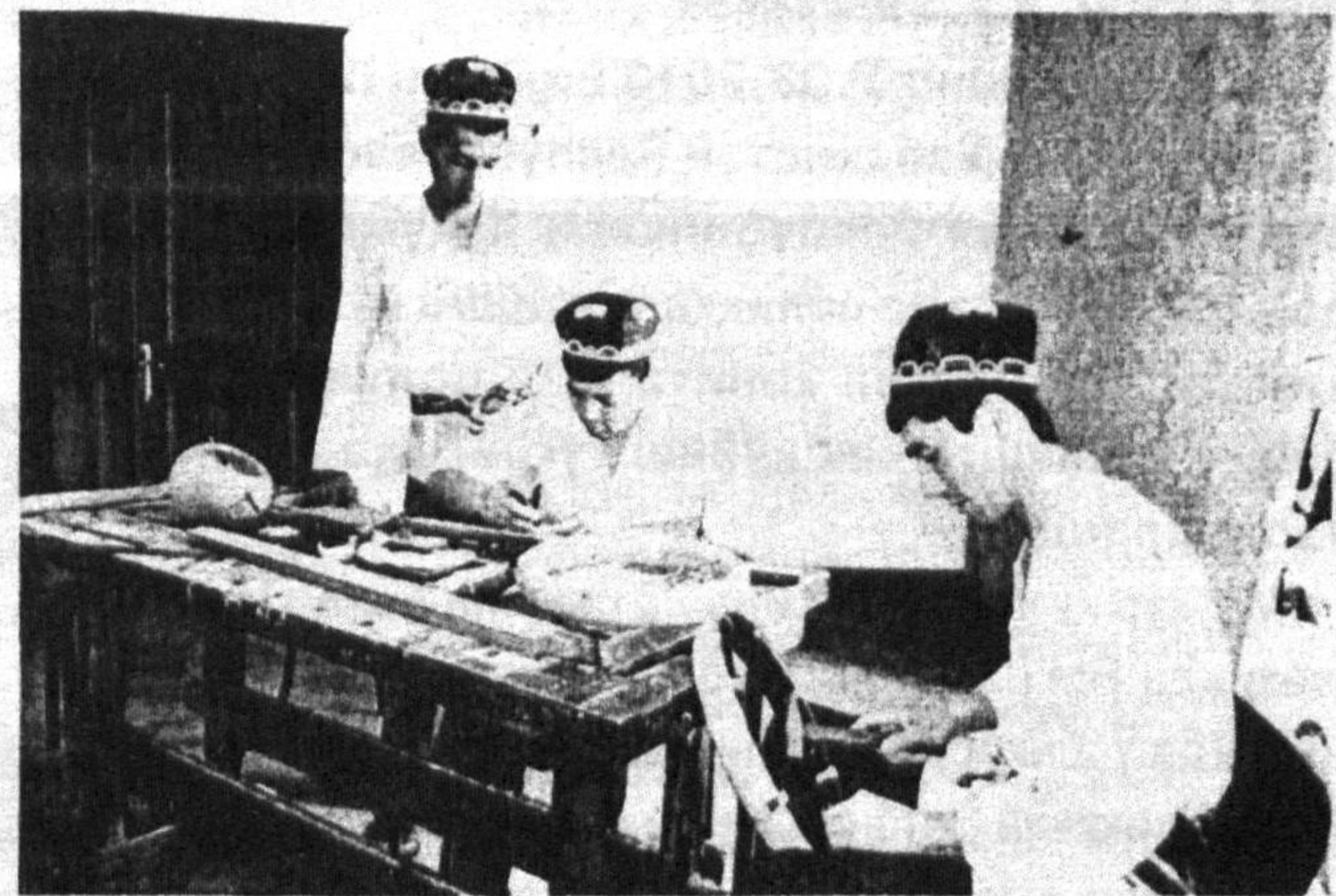
Бухорода алоҳида «Усто-шогирд» мактабини яратиб, 110 дан ортиқ шогирдлар тайёрлаган ва қадимий усулдаги 130 дан ортиқ турдаги патдўзлик анъаналарини қайта тиклаган уста-хунарманд Маҳфуза Салимова ҳам ҳақли равишда «Йилнинг энг яхши хунарманди» унвонига сазовор бўлди, десак муболага бўлмас.

– Фаолиятимизни 1998 йилдан бошлаганмиз, – дейди Маҳфуза опа. – Асосий маҳсулотларимиз – зардўзлик, патдўзлик, зар оёқ кийимлари, миниатюра гиламлари, миллий тикувчилик ва бошқалар. Биз Бухоро зардўзлик мактабимиз маҳорат дарслари ва кўрғазмаларини Швейцария, Россия, Корея, Америка, Канада, Япония, Греция, Франция ва Қозоғистон давлатларида намоёиш қилганмиз ва улар юқори баҳоланган. Ҳозирги кунда ишчиларимиз сони 112 нафарга етди.

Хунарманд жорий йилнинг ўзида шогирдлар сонини 50-60 нафарга кўпайтириш, миллий-анъанавий хунармандчиликни янада ривожлантириш, қадимги миллий зардўзлик ва патдўзлик санъати довуғини бутун дунёга таратиш каби режаларни ўз олдига мақсад қилиб қўйган. Мулкдор аёл олинаётган фойда ҳисобидан мунтазам хайрия ишларига бел боғлаган.

– Ҳаяжонимнинг чеки йўқ, – дейди **М.Салимова**. – Бу йилги «Ташаббус-2013» кўрик-танловида ғолиблик Бухоро зардўзлик мактаби тарихида олтин саҳифани очиб берди. Ана шу эътироф ва ишончни доимо оқлашга ҳаракат қиламиз!

Танловнинг яна бир иштирокчиси, меҳмонхона, ошхона, ётоқхона ва бошқа сифатли мебель жиҳозларини ишлаб чиқараётган «Навий Файз Мебель» корхонаси раҳбари **Азамат Ҳожиевни** ҳам сўхбатга чорладик.

– Корхонамиз ўз фаолиятини «Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик йили» деб номланган 2011 йилда бошлаган, – дейди сўхбатдошимиз. – Ўшанда тадбиркорлик субъектларига бир қатор қўшимча имтиёз ва имкониятлар берилган эди. Бугун ҳам биз учун солиқ имтиёзлари ва преференциялар амал қилмоқда, фаолиятни рўйхатдан ўтказиш тартиб-таомиллари содалаштирилди, турли давлат ҳокимияти органларига тақдим этиладиган ўнлаб ҳисобот турлари қисқартирилди. Бир сўз билан айтганда, тадбиркор самарали меҳнат қилиб, ўз бизнесини ривожлантириши ва эртанги кунга ишонч билан қараши учун барча зарур шароитлар яратилди.

Маҳсулотларимиз юқори технологик материал ва фурнитурадан тайёрланади. Фаолиятимизнинг дастлабки даврида 5 турдаги мебель маҳсулотлари ишлаб чиқарган бўлсак, орадан бир йил ўтиб, уларни 20 турга етказдик. Ўтган йилдаги соф фойдамиз 30 млн сўмдан ортди. Жорий йилда ишчилар сонини 100 нафарга етказиш, маҳсулот турларини янада кўпайтириш ва экспортга йўналтиришни режалаштирмоқдамиз.

Бир сўз билан айтганда, «Ташаббус» кўрик-танлови кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришга, соҳада эришаётган илғор натижаларни тарғиб қилишга, ёшларда мулкдорлик туйғусини кучайтиришга, тадбиркорларнинг салоҳиятини юзага чиқаришга хизмат қилмоқда дейишга тўла асослар бор.

Гулбаҳор САТТОВА,
«СБХ» мухбири.

ЯНГИ ҲУЖЖАТЛАРНИ ТАҚДИМ

1-бетда вазифалари ва йўналишлари белгиланди. «Жиззах» МИЗнинг фаолият юритиш муддати 30 йилни ташкил этади ва бу муддат кейинчалик узайтирилиши мумкин. Ушбу муддат мобайнида махсус индустриал зона ҳудудида махсус солиқ тартиби ва божхона имтиёзлари амал қилади. «Жиззах» махсус индустриал зонаси қатнашчилари: юридик шахслардан олинандиган фойда солиғи, уларнинг мол-мулкига солинадиган солиқни, ободонлаштириш ва ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш солиғини тўлашдан, кичик корхоналар учун ягона солиқ тўлови, шунингдек Республика йўл жамғармасига мажбурий ажратмалар тўлашдан;

республикада ишлаб чиқарилмайдиган, лойиҳаларни амалга ошириш доирасида «Жиззах» МИЗ ҳудудида Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланандиган рўйхатлар бўйича олиб кириладиган ускуналар, бутловчи буюмлар ва материаллар бож тўловлари (божхона йиғимларидан ташқари) тўлашдан озод қилинади.

Имтиёзлар киритилган инвестицияларнинг ҳажмига қараб 3 йилдан 7 йилгача муддатга берилади, шу жумладан эквиваленти:

300 минг АҚШ долларидан 3 миллион АҚШ долларигача бўлганда — 3 йил муддатга;

3 миллион АҚШ долларидан ортиб 10 миллион АҚШ долларигача бўлганда — 5 йил муддатга;

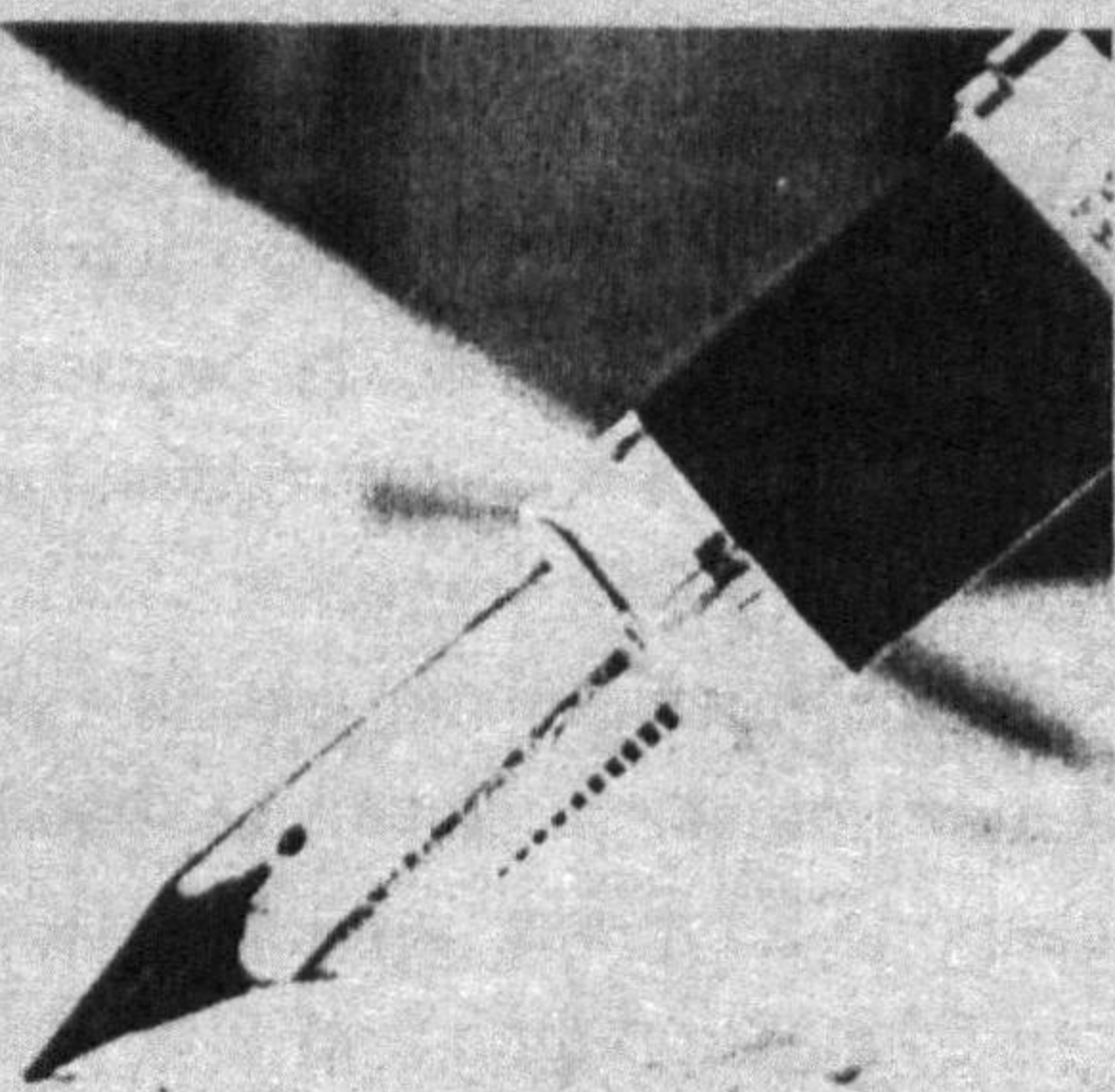
10 миллион АҚШ долларидан ортиқ бўлганда — 7 йил муддатга берилади.

ЭСТОНИЯ БИЛАН ҲАМ БИТИМ ТУЗИЛДИ

Президентнинг 7.03.2013 йилдаги ПҚ-1932-сон қарори билан Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати билан Эстония Республикаси Ҳукумати ўртасида икки томонлама солиққа тортишга йўл қўймаслик ҳамда даромад ва капиталдан солиқ тўлашдан бўйин товлашга чек қўйиш тўғрисида Конвенция тасдиқланди.

Мазкур ҳужжат 2012 йил 28 сентябрь куни Нью-Йорк шаҳрида БМТ Бош Ассамблеясининг 67-сессияси доирасида Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири А.Х.Комилов ва Эстония ташқи ишлар вазири Урмас Паэт томонидан имзоланганлигини эслатиб ўтамиз.

Шуни қайд этиб ўтамизки, икки давлатда биргина давр учун биргина объектга нисбатан биргина солиқ тўловчидан таққослама солиқларни ундириш халқаро икки томонлама солиқ солиш деб белгиланиши мумкин, бу эса давлатлар ўртасидаги иқтисодий муносабатлар ривожланишига салбий таъсир кўрсатади. Шу сабабли Конвенциянинг мақсади аҳдлашувчи давлат-

ларнинг солиқ тўловчилари биргина даромад ёки капиталдан ўз давлатида ва ҳамкор давлатда солиқларни икки марта тўлаши ҳолатига барҳам бериш саналади. Ушбу масаланинг ҳал этилиши ўзаро фойдали самарали иқтисодий ҳамкорлик қилиш, инвестициялар жалб этилиши ва ташқи савдо товар айланмаси ўсишини рағбатлантиради.

Эстония Ўзбекистон икки томонлама солиққа тортишга йўл қўймаслик тўғрисида икки томонлама битимлар имзолаган 51-давлат бўлди.

УЛУШНИ ОШИРДИЛАР

Вазирлар Маҳкамасининг 7.03.2013 йилдаги 70-сон қарори билан Вазирлар Маҳкамасининг «Uz-China Uran» МЧЖ Ўзбекистон-Хитой қўшма корхонасини ташкил этиш тўғрисида»ги қарорига (28.08.2009 йилдаги 251-сон) ўзгартиришлар киритилди.

Ўзгартиришларга мувофиқ эндиликда «Uz-China Uran» МЧЖ қўшма корхонасининг устав капитали миқдори 8 576 минг АҚШ долларини ташкил этади (илгари у 4,6 млн АҚШ долларига тенг эди).

Бунда муассислар улушининг фоизли нисбати (50:50) аввалгидек қолди. Ўзбекистон Республикаси Давлат геология ва минерал ресурслар қўмитасининг улушига тузатиш киритилди, энди у Навоий вилоятидаги истиқболли Бўзтов ва Мешетин майдонларида илгари олиб борилган уран бўйича геология-қидирув ишлари давомида олинган геологик, геофизик ва бошқа маълумотлар ҳисобига шакллантирилади.

Қарор билан Давлат геология ва минерал ресурслар қўмитасига муассисларнинг қўшма корхона устав фондига қўшимча улуши муносабати билан «Uz-China Uran» МЧЖ қўшма корхонаси таъсис ҳужжатларига 2013 йил 1 августгача бўлган муддатда тегишли ўзгартиришлар киритилишини таъминлаш топширилди.

МИС ИШЛАБ ЧИҚАРУВЧИЛАРГА ИМТИЁЗЛАР

Вазирлар Маҳкамасининг 12.03.2013 йилдаги 72-сон қарори билан «Олмалиқ кон-металлургия комбинати» ОАЖ мис бойитиш фабрикасининг парчалаш ва майдалаш бўлинмаларини реконструкция қилиш инвестиция лойиҳасини амалга оширишда қатнашувчиларга бир қатор имтиёзлар тақдим этилди. Чунончи:

Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланандиган рўйхатлар бўйича «Олмалиқ кон-металлургия комбинати» ОАЖ томонидан импорт қилинадиган, Ўзбеки-

стон Республикасида ишлаб чиқарилмайдиган материаллар, асбоб-ускуналар ва уларга эҳтиёт қисмлар, шу жумладан техник ва лойиҳа ҳужжатлари 2015 йил 1 январгача божхона тўловларидан (божхона йиғимлари бундан мустасно);

Ўзбекистон Республикасининг норезиденти томонидан бажариладиган ишлар (кўрсатиладиган хизматлар) бўйича «Олмалиқ кон-металлургия комбинати» ОАЖ қўшилган қиймат солиғидан;

«Тяжмаш» очик акциядорлик жамияти (Россия) Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ундириладиган фойда солиғини тўлашдан озод қилинди.

КОРЕЙС БАНКИГА НИДЕРЛАНДИЯ БАНКИ ҚЎШИЛДИ

Вазирлар Маҳкамасининг 13.03.2013 йилдаги 73-сон қарори билан белгиланишича, «Royal Bank of Scotland O'zbekiston MB» ёпиқ акциядорлик жамиятидаги «Royal Bank of Scotland N.V» (Нидерландия)нинг улуши Корея тараққиёт банки (Ко-

рея Республикаси) томонидан сотиб олинганлиги муносабати билан ушбу ёпиқ акциядорлик жамиятлари акциядорларининг умумий мажлисла-рида:

«Royal Bank of Scotland O'zbekiston MB» ёпиқ акциядорлик жамиятини «ЎзҚДБ Банк» ёпиқ акциядорлик жамиятига бирлаштириш шаклида қайта ташкил этиш тўғрисида;

«ЎзҚДБ Банк» ёпиқ акциядорлик жамиятини «ҚДБ Банк Ўзбекистон» ёпиқ акциядорлик жамияти деб қайта номлаш тўғрисида қарорлар қабул қилинди.

Эслатиб ўтамиз, Вазирлар Маҳкамасининг 5.05.2006 йилдаги 76-сон қарорига мувофиқ Корея тараққиёт банки «ДЭУ Сикьюритиз» компаниясидан «ЎзДЭУбанк» ёпиқ акциядорлик жамияти устав капиталининг 61% акцияларини сотиб олганидан кейин «ЎзДЭУбанк» ёпиқ акциядорлик жамияти акциядорларининг умумий йиғилиши қарори билан «ЎзҚДБ Банк» акциядорлик жамияти ташкил этилган эди.

Худди шу сингари Вазирлар Маҳкамасининг 13.11.2008 йилдаги 246-сон қарори билан Голландиянинг «ABN AMRO» банки RBS, «Fortis» ва «Santander» банклар консорциуми томонидан сотиб олинганлиги муносабати билан «АБН АМРО Банк Ўзбекистон МБ Ҳ.Ж.» ЁАЖ акциядорларининг умумий йиғилиши томонидан банкни «Royal Bank of Scotland O'zbekiston MB» ЁАЖ деб қайта номлаш тўғрисида қарор қабул қилиниб, «Royal Bank of Scotland O'zbekiston MB» ЁАЖ ташкил этилган.

Вазирлар Маҳкамасининг 5.05.2006 йилдаги 76-сон ва 13.11.2008 йилдаги 246-сон қарорлари ўз кучини йўқотган.

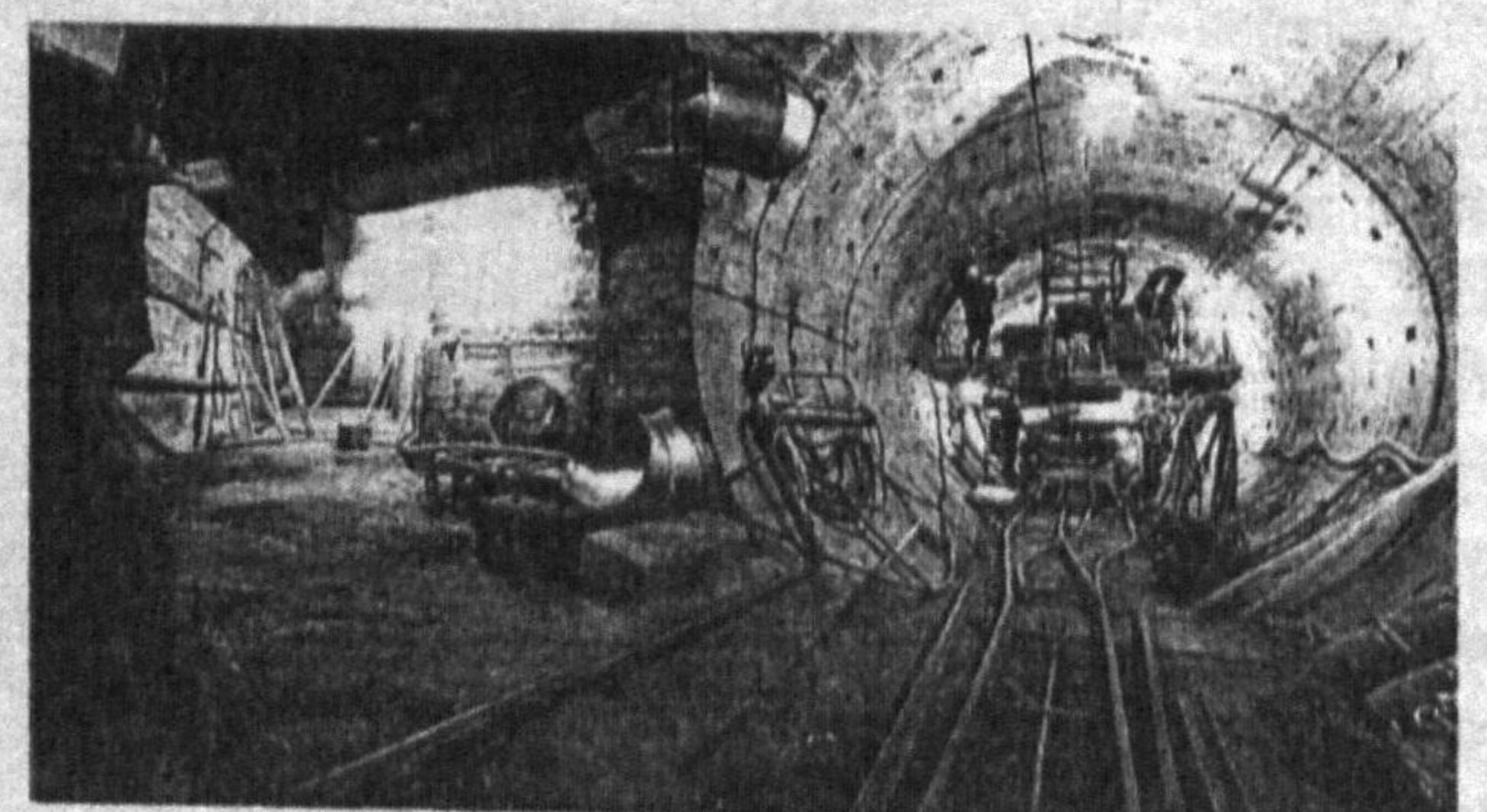
ЭГАЛИК ҚИЛИШГА ЭМАС, БОШҚАРИШ УЧУН БЕРИЛАДИ

Вазирлар Маҳкамасининг 16.03.2013 йилдаги 79-сон қарори билан «Ўзавтосаноат» АКга Тошкент шаҳри, Ниёзов кўчаси (Кичик ҳалқа йўли), 17-уй манзилида жойлашган бинолар ва иншоотлар комплексини асбоб-ускуналари ва туташ ҳудудлари билан бирга, шу жумладан реконструкция қилинган ҳамда янгидан барпо этилган иморатларни тезкор бошқарув ҳуқуқи билан Тошкент шаҳридаги Турин политехника университети балан-сига ўтказишга кўрсатма берилди.

Шу тариқа, Вазирлар Маҳкамасининг «Тошкент шаҳридаги Турин политехника университетининг фаолиятини ва моддий-техника базасини таъминлаш чоратадбирлари тўғрисида»ги қарорига (5.05.2009 йилдаги 130-сон) назарда тутилган мазкур объектнинг университетга бепул берилиши бекор қилинди.

ПЕНСИЯ ИСЛОҲОТИ ДАВОМ ЭТМОҚДА

Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги, Молия вазирлигининг қарори (АВ томонидан 20.03.2013 йилда 2337-1-сон билан рўйхатдан ўтказилган) билан Имтиёзли шартларда пенсия олиш ҳуқуқини берадиган ишлаб чиқаришлар, муассасалар, ишлар, касблар, лавозимлар ва кўрсаткичлар рўйхатларини қўллаш тартиби тўғрисидаги йўриқномага ўзгартиришлар киритилди.

ЭТАМИЗ

Агар олий таълим муассасаси, шунингдек клиник ординатура (интернатура), аспирантура, стажёрлар-тадқиқотчилар-изланувчилар институти, докторантура ва катта илмий ходимлар-изланувчилар институти ўқувчиси имтиёзли пенсия таъминотига ҳуқуқ берувчи ишга қабул қилинган бўлса, ўқиш давридаги ишлаган вақти тўлиқ иш куни давомида ишлаган иш соатлари мавжуд бўлганда, махсус стажга киритилади.

Ўрмон қурилиши ишларида банд бўлган экспедициялар, гуруҳлар, отрядлар, участкалар, бригадалар ишчилари ҳамда мутахассислари эндиликда имтиёзли шарт-ёшга доир пенсияга чиқиш ҳуқуқидан, қайси ташкилотда ишлашидан қатъи назар, фойдалана олмайдилар.

Ўзгартиришларга мувофиқ гишт терувчи ишчиларга имтиёзли пенсия таъминоти, фақатгина метрополитенлар, ер ости қурилмаларини қуриш ва таъмирлаш бўйича ишларни бажарадиган ташкилот таркибда доимий ишловчиларга қўлланилади (илгари фақатгина гишт терувчилар бригадаси ёки комплекс бригада-ларнинг ихтисослаштирилган гишт терувчилари звеносида доимий ишловчиларга қўлланиларди).

Битумчилар, тоштарош ва тошдан ясалган буюмларга сайқал берувчилар, қурилиш ва монтаж ишлари усталари, шунингдек бино, иншоот ва бошқа объектлар қурилиши, реконструкцияси, техник қайта қурилдириш, реставрация қилиш ва таъмирлаш бўйича фаолият олиб борувчилар имтиёзли пенсия таъминоти ҳуқуқини йўқотдилар.

Йўриқномага бошқа ўзгартиришлар ҳам киритилди.

АКЦИЗ МАРКАЛАРИГА ОИД ЯНГИЛИК

Молия вазирлиги,

Давлат солиқ қўмитаси ва Давлат божхона қўмитасининг қарори (АВ томонидан 20.03.2013 йилда 1320-4-сон билан рўйхатдан ўтказилган) билан Вазирлар Маҳкамасининг «Алкоголли маҳсулотлар ва тамаки маҳсулотларига янги намунадаги акциз маркалари жорий этиш тўғрисида»ги қарорига (5.02.2013 йилдаги 27-сон) мувофиқлаштириш мақсадида Алкоголли ва тамаки маҳсулотларига янги намунадаги акциз маркаларини жорий этиш тартиби тўғрисидаги низомга ўзгартиришлар киритилди.

1 апрелдан алкогольли ва тамаки маҳсулотларига янги намунадаги акциз маркалари жорий этилганлигини эслатиб ўтамоғимиз. Низомга ўзгартиришлар киритиш зарурати шу ҳол тақозо этди. Эски намунадаги акциз маркалари бўлган алкогольли ва тамаки маҳсулотларини сотишга рухсат бериш муддати 6 ойдан 9 ойга оширилди.

Алкоголли ва тамаки маҳсулотлари ишлаб чиқарувчи корхоналар учун муддат ҳам ўзгартирилди. Агар илгари янги акциз маркалари жорий этилганидан кейин улар эски намунадаги акциз маркалари бўлган маҳсулотни шундай маркали товарларни сотишга рухсат берилган муддат тугашидан 2 ой аввал сотишни тўхтатиш керак бўлган бўлса, эндиликда улар 5 ой аввал тўхтатишга ҳақлилар. Чунончи, агар акциз маркалари 1 апрелдан жорий этилаётган, эски намунадаги маркалар эса 2014 йил 1 январгача амал қиладиган бўлса, ишлаб чиқарувчилар эски маркали алкогольли ва тамаки маҳсулотларини 1 июлдан кечиктирмай сотишни тўхтатишлари керак.

Тақдим этилган ҳужжатларга қисқача шарҳларни эксперт-юрисгимиз Елена ЕРМОХИНА тайёрлади.

ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАР УЧУН ВАЛЮТА АЙИРБОШЛАШ ҚОИДАЛАРИ

Марказий банк бошқарувининг қарори (АВ томонидан 20.03.2013 йилда 2437-сон билан рўйхатдан ўтказилган) билан Ваколатли банкларда жисмоний шахслар билан валюта айирбошлаш операцияларини амалга ошириш тартиби тўғрисидаги низом тасдиқланди. У айирбошлаш шохобчаларини рўйхатдан ўтказиш ва ёпиш, конверсион бўлимлар ва айирбошлаш шохобчалари ишини ташкил қилиш тартибини, улар ходимларининг вазифаларини, қатъий ҳисобда турувчи бланклардан фойдаланишни, нақд чет эл валютасини сотиб олиш, сотиш ва айирбошлаш операцияларини расмийлаштиришни, уни инкассо ва экспертизага қабул қилишни, пул белгиларининг тўловга яроқлилигини белгилашни, операцион кунни яқунлаш тартибини белгилайди.

БАНКНИНГ КОНВЕРСИОН БЎЛИМИДА АЙИРБОШЛАШ

Ҳужжатда назарда тутилишича, жисмоний шахслар – резидентларга чет эл валютасини сотиш ваколатли банкларнинг конверсион бўлимлари томонидан халқаро тўлов карталаридан (бундан кейин – халқаро карта) ва миллий валютадаги шахсий пластик банк карталаридан (бундан кейин – шахсий карта) фойдаланган ҳолда нақд пулсиз шаклда амалга оширилади. Резидент чет эл валютасини сотиб олиш учун конверсион бўлимга:

шахсини тасдиқловчи ҳужжат (паспорт, яшаш гувоҳномаси ёки ҳарбий хизматчилар учун ҳарбий билет);

белгиланган шаклдаги буюртма-нома;

банк ҳисобрақамида миллий валютадаги маблағи бўлган шахсий картани тақдим этади.

Агар резидентнинг шахсий картаси бўлмаса, конверсион бўлимнинг масъул ходими унга банкнинг пластик бўлимида уни очишни таклиф этади. Резидентнинг халқаро картаси бўлмаса, резидент билан банк ўртасида чет эл валютасида банк ҳисобварағини очиш тўғрисида шартнома тузилади. Шундан сўнг конверсион бўлимнинг масъул ходими унинг номига халқаро карта очади. Шахсий картада пул маблағлари етарли бўлмаганда эса ҳисобрақамни эмитент банкнинг исталган филиалида нақд пулни топшириш йўли билан тўлдириш мумкин.

Чет эл валютаси резидентларга шахсий картадан миллий валютанинг зарур суммасини тўлов терминали орқали ҳисобдан чиқариш ҳамда чет эл валютасини халқаро картага ҳисоблаб ўтказиш йўли билан сотилади. Шундан сўнг резидентга терминал чеки ва тегишли маълумотнома берилади.

Халқаро картага ҳисоблаб ўтказилган чет эл валютасини сотиш учун резидент ваколатли банкнинг

конверсион бўлимига тегишли буюртма билан мурожаат этиб, шахсини тасдиқлайдиган ҳужжатни тақдим этиши керак. Шундан кейин миллий валютанинг эквивалент суммаси унинг шахсий картасига ҳисоблаб ўтказилади. Агар резидент халқаро картадан нақд миллий валютани ечиб олишни истаса, у айирбошлаш шохобчасига мурожаат қилиши зарур. Иккала ҳолатда ҳам терминал чеки ва тегишли маълумотнома берилади.

АЙИРБОШЛАШ ШОХОБЧАЛАРИДА ОЛДИ-СОТДИ ҚИЛИШ

Низомга мувофиқ айирбошлаш шохобчаларида қуйидаги операциялар амалга оширилади:

жисмоний шахслардан (резидентлар ва норезидентлардан) нақд чет эл валютасини нақд миллий валютага сотиб олиш;

жисмоний шахслар – норезидентларга чет эл валютасини сотиш;

жисмоний шахсларнинг халқаро тўлов картасидаги чет эл валютасини нақд миллий валютага айирбошлаб бериш;

жисмоний шахслардан тўлов учун яроқсиз ёки муомаладан чиқарилган чет эл валютасини инкассога қабул қилиш;

ҳақиқийлиги шубҳа туғдирган чет эл валюталарини жисмоний шахслардан экспертизага қабул қилиш;

жисмоний шахсларнинг йирик чет эл валютасини ўша чет эл валютасига майдалаб бериш;

жисмоний шахсларнинг шикастланган чет эл валютасини шикастланмаган шу турдаги чет эл валютасига алмаштириб бериш;

жисмоний шахсларга бир хорижий давлатнинг нақд валютасини бошқа хорижий давлатнинг нақд валютасига алмаштириб бериш (конверсия).

Ушбу операцияларни амалга оширганлик учун воситачилик ҳақи ундирилиши мумкин, чет эл валю-

тасини сотиш ва сотиб олиш операциялари бундан мустасно. Воситачилик ҳақининг миқдори ваколатли банклар томонидан белгиланади. Илгари бўлганидек, экспертиза натижасида нақд чет эл валютаси ҳақиқий деб топилса, воситачилик ҳақи ундирилади. Йирик банкнотани майда пул бирликларига айлантирганда, шунингдек шикастланган чет эл валютаси пул бирликларини шикастланмаганларига алмаштирганда, агар операция суммаси ЭКИХнинг 100 бараварига тенг ёки ундан ортиқ бўлса, воситачилик ҳақи ундирилади.

Чет эл валютаси резидентлардан харид қилинганда (уларнинг шахсини тасдиқлайдиган ҳужжатлар тақдим этилганда) улар чет эл валютасини айирбошлаш шохобчасидан харид қилганини тасдиқлайдиган, бироқ сарфланмаган сўмни қайта айирбошлаш ҳуқуқини бермайдиган тегишли маълумотноманинг иккинчи нусхасини оладилади.

Чет эл валютаси норезидентлардан харид қилинганда (паспорт ва чет эл валютаси олиб кирилганлиги далилини тасдиқловчи божхона декларацияси тақдим этилганда) уларга сарфланмаган сўмни чет эл валютасига қайта айирбошлаш ҳуқуқини берадиган тегишли маълумотноманинг биринчи нусхаси берилади. Божхона декларациясида ҳам валюта айирбошлангани тўғрисида белги қўйилади. Бунда қайта айирбошлаш суммаси божхона декларациясида кўрсатилган валюта миқдоридан ошмаслиги керак. Агар айирбошлаш шохобчасида чет эл валютасини харид қилишда норезидент паспорт ва божхона декларациясини тақдим этмаса, у сарфланмаган сўмни чет эл валютасига қайта айирбошлаш ҳуқуқидан маҳрум бўлади.

Эндиликда айирбошлаш шохобчалари норезидентларга чет эл валютасини илгари уни сўмга айирбошлаш суммаси доирасида, фақат улар айирбошлаш шохобчасининг маълумотномаси биринчи нусхасини ёки терминал чекини тақдим этганларида, сотишлари мумкин. Илгари уларга чет эл валютаси миллий сўм қонун ҳужжатларига мувофиқ халқаро жорий операцияларни амалга ошириш натижасида қонуний йўл билан олинганлигини тасдиқловчи бир қатор ҳужжатлар тақдим этилганда ҳам сотилар эди.

Сардор ЖУМАШОВ,
эксперт-юрисгимиз.

Реклама

“AMIR-AUDIT” МЧЖ
аудиторлик ташкилоти
28.03.2009 йилдаги 00842-сон лицензия.
ЎЗР АВНнинг 12.01.2005 йилдаги 991-сон гувоҳномаси.

Ўзбекистон Республикасидаги барча ҳўжалик юритувчи субъектларда аудиторлик текширувлари ўткази

Малака сертификатли аудиторларни ишга қабул қиламиз

Бухгалтерия ҳисоботи ва баланс тузиш

Тел.: (+99899) 187-04-88, (+99899) 644-82-23, 296-55-78; факс (8371) 296-52-15

Эълонлар

ЮРИДИК ХИЗМАТЛАР
Қўчмас мулк бўйича юрист маслаҳатлари. Кадастр*. Тел. 346-16-89.

ADVOKAT ELITE. Судларда вакиллик қилиш. Корхоналар, ваколатхоналарни рўйхатдан ўтказиш, қайта ташкил этиш ва уларга юридик хизмат кўрсатиш*. Тел.: 281-52-39, 346-16-89.

ХИЗМАТЛАР
Объектларни қўриқлаш. Тел.: 542-17-65, 508-74-34.

Ташкилотлар учун компьютер ва маиший техникани ҳисобдан чиқариш учун ҳужжатларни тайёрлаш. Тўлов исталган шаклда. Тел.: 236-76-46, 233-74-95, 233-17-56.

Лойиҳа-смета ҳужжатларини тайёрлаймиз*. Тел. (+998 91) 162-60-17.

ХАБАР
«SORUS TOSHKENT» МЧЖ қўшма корхонасига берилган, 2274 архив рақамида сақланувчи қуйидаги ҳужжатлар:
1) 11.04.11.02.01.1607 рақамли кадастр;
2) 14.05.2012 йилда берилган ТА-1439485 серияли гувоҳнома;
3) 2012 йилда берилган 25760809 рақамли маълумотнома йўқолганлиги муносабати билан бекор қилинсин.

*Хизматлар лицензияланган. Товар сертификатланган.

ҲАМ ИШЛАСАМ, ҲАМ НАФАҚА ОЛСАМ ДЕЙМАН...

Ҳозирги вақтда мен икки ёшга тўлмаган болани парвариш қилиш таътилидаман. Ташкилотимиз бюджетга қарамайди. Менга жамоа шартномасига асосан ЭКИХнинг икки баравари миқдорида икки ёшга тўлгунча болани парваришlash нафақаси тўланади. Фарзандим ҳозир 1 ёшу 5 ойлик. Мени ишга чиқишимни сўрашяпти.

Мен бутун иш ҳақи сақланган ҳолда тўлиқсиз иш кунда ишлашга ҳақлимани (МКнинг 228'-моддасига кўра ушбу имтиёз бизнинг ташкилотимиз қирмайдиган бюджет ташкилотлари учун назарда тутилган)? Бу ҳолда тўлиқсиз иш куни қанча давом этиши керак?

Агар ишга чиқсам, бола 2 ёшга тўлгунча уни парваришlash нафақасини олиш ҳуқуқига эгаманми?

Ишга чиқиш тўғрисидаги аризани қандай қилиб тўғри ёзиш мумкин?

Е.Попроцкая, бош бухгалтер.

– Сиз тўлиқсиз иш кунда ишлаш ва нафақа олиш ҳуқуқига эгасиз.

Энди тартиб билан жавоб берамиз.

Тўлиқсиз иш вақтидан бошласак.

Меҳнат кодексининг (бундан кейин – МК) 229-моддасига мувофиқ ҳомиладор аёлнинг ёки 14 ёшга тўлмаган боласи (16 ёшга тўлмаган ногирон боласи) бор аёлнинг, шу жумладан ҳомийлигида шундай боласи бор аёлнинг илтимосига кўра, иш берувчи уларга тўлиқсиз иш куни (МКнинг 119-моддаси) белгилашга мажбурдир. У тўлиқсиз иш куни ёки тўлиқсиз иш ҳафтаси тарзида белгиланиши мумкин. Бунда ҳафтадаги иш кунлари сонини камайтириш шарт эмас, иш куни давомийлигини қисқартириш етарли.

МИСОЛ. Ходима ҳомиладорлик ва туғиш таътилига чиққунча 5 кунлик иш ҳафтасида кунига

8 соатдан ишларди. Туғишдан кейин бола 1,5 ёшга етгандан сўнг у ишга чиқди ва унга 4 соатлик иш куни белгилаб, ҳафтадаги иш кунлари сонини аввалгидек қолдиришни сўради. Бу ҳолда у тўлиқсиз иш вақти шартларида ишловчи ҳисобланади.

Тўлиқсиз иш вақти шартли билан ишлаш ходимнинг йиллик асосий меҳнат таътилининг муддатини, меҳнат стажини ҳисоблашни ҳамда бошқа меҳнат ҳуқуқларини бирон-бир тарзда чеклашга асос бўлмайди. Бироқ **ишланган вақтга ёки ишлаб чиқарилган маҳсулотга мутаносиб равишда** ҳақ тўланади (МК 119-моддасининг учинчи қисми).

Мазкур меъёр қатъий ҳисобланади. У мулкчиликнинг барча шаклларида мансуб корхоналар, муассасалар, ташкилотларда қўлланади ва кенгайтириб талқин этилмайди.

Нафақа олишга келсак.

Аёл ўз хоҳишига кўра, болани парваришlash таътили даврида тўлиқ бўлмаган иш вақти режимида ёки иш берувчи билан келишиб, уйда ишлаши мумкин. Бунда унинг боласи 2 ёшга тўлгунча қадар болани парваришlash учун **нафақа олиш ҳуқуқлари сақланиб қолади** (МК 234-моддасининг тўртинчи қисми).

Тўлиқсиз иш вақти режимида ишлашга бўлган ўз ҳуқуқини амалга ошириш ва бола 2 ёшга тўлгунча уни парваришlash нафақасини олиш ҳуқуқини сақлаб қолиш учун аёл иш берувчига тегишли ариза билан мурожаат қилиши керак. Бунда вақтнинг қандай қисмида ишлашини ходиманинг ўзи белгилайди.

Бундай аризага асосан иш берувчи нафақа олиш ҳуқуқини сақлаган ҳолда ходимага тўлиқсиз иш вақтини белгилаш тўғрисида буйруқ чиқаради. Буйруқнинг формулировкаси ходиманинг аризаси билан мос келиши кераклиги боис аризанинг куйидаги шаклини тавсия қиламиз: «Қонун ҳужжатлари билан белгиланган тартибда ушбу давр учун нафақани тўлаш билан биргаликда бола 2 ёшга тўлгунча 2013 йил 1 апрелдан бошлаб менга кунига 4 соат давомийлигида, иш соат 9.00 дан бошланиб, соат 13.00 да тугатиладиган тўлиқсиз иш куни белгилашини сўрайман».

Абдусалом РИСКУЛЛАЕВ, эксперт-юристимиз.

Штатлар қисқариши натижасида ишдан кетган ходимларга янги ишга тушаётганда афзаллик ва имтиёзлар берилади деб эшитдим. Аниқлаштириб берсангиз: бу қандай имтиёзлар ва улар кимга берилади?

Р.Султонова, Тошкент шахри.

ТАЪТИЛГА ЯРИМ ЙИЛДАН ОЛДИН ЧИҚИШ АСОСЛАРИ

– Меҳнат кодекси (бундан кейин – МК) меҳнат таътили бериш бобида аввалги иш жойида дастлабки синов муддати натижаси бўйича (МКнинг 87-моддаси), янги меҳнат шартлари асосида ишлашни давом эттиришни рад этганлиги сабабли (МКнинг 89-моддаси), ходимнинг ташаббуси билан (МКнинг 99-моддаси), иш берувчининг ташаббуси билан (МК 100-моддасининг иккинчи қисми, 1-банддан ташқари) меҳнат шартномаси бекор қилинганидан кейин ишга тушувчиларга нисбатан бошқа муайян асосларга кўра аввалги иш жойида меҳнат шартномаси бекор қилинган ходимларга маълум афзалликлар беради.

Йиллик асосий таътил биринчи иш йили учун одатда 6 ой ишлангандан кейин берилади (МК 143-моддасининг биринчи қисми). Бироқ технологиядаги, ишлаб чиқариш ва меҳнатни ташкил этишдаги ўзгаришлар, ходимлар сони (штати) ёки иш

хусусиятининг ўзгаришига олиб келган ишлар ҳажмининг қисқарганлиги ёхуд корхонанинг тугатилганлиги сабабли иш бўшатилган ходимларнинг аризаларига кўра олишга ҳақлилар (МК 100-моддаси иккинчи қисмининг 1-банди).

Шу тариқа қайд этиш мумкинки, ушбу афзаллик янги иш жойидан мустасно ҳолда ушбу асос бўйича ишдан бўшатилган барча ходимларга татбиқ этилади. Улар асосий таътилни биринчи иш йили учун 6 ой ўтмасдан олдин олишга ҳақлилар (МК 143-моддасининг учинчи қисми).

Эълон

БЕВОСИТА МУЛОҚОТ

уяли телефондан +99871 200-00-59
стационар телефондан 8371

Солиқ солиш ва бухгалтерия масалалари
юзасидан саволларингизга
телефон орқали жавоб берамиз.
Соат 10.00 дан 12.00 гача

Хизматлар бепул

Мен – истеъмолчиман

КАРТАНИ БЕГОНАЛАР ҚЎЛИГА БЕРМАНГ

Ресторанда тушлик қилиб, ҳақини пластик картада тўладим – уни официантга бериб пин-кодни айтдим. Менга тўлов суммасига мувофиқ чек беришди. Эртаси куни дўконда нарса олиб, унга ҳақ тўлаётганимда карта блокировкадан чикаришга вақт ва пул сарфлашимга тўғри келди. Карточкам блокировка қилинишига сабабчи бўлган савдо шохобчасига нисбатан бирор-бир чора кўриш мумкинми? Карточкалар блокировкасининг олдини оладиган бирор-бир тартиб мавжудми?

Равиль.

– Ҳа, ҳақиқатан ҳам Президентнинг «Банк пластик карточкаларидан фойдаланган ҳолда ҳисоб-китоб тизимини ривожлантиришни рағбатлантириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» қарорига (19.04.2010 йилдаги ПҚ-1325-сон) кўра ҳар бир пластик карточка эгаси

карточка ҳисобрақамидаги пул маблағларини тасарруф этиш ҳуқуқини тасдиқловчи шахсий идентификация рақами (пин-код)га эга бўлиб, у нотўғри терилган тақдирда пластик карточка автоматик тарзда блокировка қилинади. Шунингдек унда бегона шахсларнинг сохталаш-

тириши ва руҳсатсиз фойдаланишига йўл қўймайдиган микрочипли модуль ва маълумотларни шифрлайдиган тўрт поғонали тизим бор.

Саволингизга жавоб берарканмиз, шуни таъкидлашни хоҳлардикки, албатта, Тўлов терминаллари билан жиҳозлаш ва аҳоли билан пул ҳисоб-китобларини амалга оширишда уларни қўллаш тартиби тўғрисидаги низомнинг 8-бандига мувофиқ савдо ва хизмат кўрсатиш объекларининг ходимлари тўлов терминаллари билан фойдаланиш тартибини билишлари шарт. Савдо ва хизмат кўрсатиш объекти раҳбари сотувчи-ходимни у билан таништириши шарт.

Бироқ мазкур ҳолда ўзингиз пластик карточкани ҳимоя қилиш қоидаларини бузгансиз. Агар тўлов терминалининг ёнида бўлмасангиз, ҳеч қачон у орқали тўлаш учун карточкани берманг. Бу эса нафақат билиб-билмай фойдаланиш орқали карточкани блокировкалашнинг олдини олади, балки аввало ундан сиз тўлайдиган суммадан ортиқча маблағ ечиб олиш хатарини кетказди. Карточкани берганда терминал клавиатурасида тўлов суммасини тираётган сотувчининг ҳаракатларини эътибор билан кузатиш, уни тўлов терминали (банкомат) мони-

торидан пул маблағларини юклаш ва ечиб олиш чоғида текширинг. Бу эса сизга карточкангиздан ҳеч қандай фирибгарлик ҳаракатлари қилишмаётганлигига ишонч ҳосил қилиш имконини беради. Терминал клавиатурасида пин-кодни ўзингиз теришингиз мақсадга мувофиқроқ бўлади. Бу ҳол карточкани блокировкалаш хатарини анча камайтиради.

Умуман олганда таъкидлаш жоизки, карточканинг блокировкаланиши маблағларни руҳсатсиз олиб қўйишдан ҳимоя қилиш чораларидан бири ҳисобланади. Бугунги кунда турли техник мосламалардан фойдаланган ҳолда фирибгарлик қилишнинг усуллари кўп. Чунончи, банкоматларга ўрнатиладиган яширин камералар карточка эгасининг шахсий пин-коди терилишини қайд этиши, банкомат ёки тўлов терминалида пластик карта учун тешикка жойлаштириладиган скриммер аппаратлари эса микрочипдан ахборотни олиши мумкин ва ҳоказо. Шу сабабли карточка блокировка қилинишининг ҳам, сизнинг пулингизни ечиб олиш ва (ёки) шахсий маълумотларни олиш учун тўловномага руҳсат олмасдан киришнинг ҳам олдини олиш учун ҳушёрликни қўлдан бермаслик керак.

Алексей НИЯЗМЕТОВ,
юрист.

1МБ бошқаруви ва ДСКнинг АВ томонидан 27.07.2009 йилда 1986-сон билан рўйхатдан ўтказилган қарори билан тасдиқланган.

ПОЙТАХТ СИЗНИ ҲИСОБГА ОЛАДИ

Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятига дам олиш, даволаниш, ўқишга, узоқ муддатли хизмат сафарлари ва келадиган фуқароларни қандай қилиб вақтинчалик ҳисобга қўйиш мумкин?

– Ўзбекистон Республикаси фуқароларини Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятида доимий прописка қилиш ва турган жойи бўйича ҳисобга олиш тартиби тўғрисида низомга (ВМнинг 16.02.2012 йилдаги 41-сон қарорига 1-илова) асосан фуқарони Тошкент шаҳрида ва Тошкент вилоятида турган жойи бўйича ҳисобга олиш фуқарони доимий яшаш жойидан пропискадан чиқармасдан **5 кундан 6 ойгача** муддатга (ўқиш учун таълим муассасасига келган шахслар учун – ўқиш даврига) амалга оширилади. Фуқароларни ҳисобга олиш Тошкент шаҳрида ва Тошкент вилоятида турар жой сотиб олиш, шунингдек доимий ишга ва ижтимоий кафолатларга эга бўлиш учун асос ҳисобланмайди. Бироқ ҳисобга

қўйилган фуқаро ҳисобга олиш даврида вақтинча ишга эга бўлиш ҳуқуқига эгадир.

Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятига 5 кундан ортиқ бўлмаган муддатга келган фуқаролар ҳисобга олинмайди.

Меҳмонхоналарга, даволаш муассасаларига, санаторийлар, дам олиш уйлари ва шунга ўхшаш бошқа муассасаларга келган фуқароларни ҳисобга олиш ушбу муассасаларнинг маъмурияти томонидан, улар келганларидан кейин уларнинг бу ерда бўлиш муддатидан ва келишининг даврийлигидан қатъи назар, шахсини тасдиқлайдиган ҳужжатлар асосида амалга оширилади.

Тошкент шаҳрида ва Тошкент вилоятида ҳисобда туриш учун фуқаро келган кундан бошлаб **5 кун муддатда** ўзи вақтинча

турган жойдаги милиция таянч пунктига қуйидаги ҳужжатларни тақдим этади:

ИИВ томонидан белгиланган шакл бўйича ариза;

паспорт;

контракт бўйича ҳарбий хизматчининг шахсий гувоҳномаси ёки Ўзбекистон Республикаси Куролли Кучлари офицерининг шахсий гувоҳномаси (казармалар, корабллар ва кемалардан ташқарида яшайдиган ҳарбий хизматчилар учун);

16 ёшга тўлмаган шахслар учун – туғилганлик тўғрисидаги гувоҳнома ва 35x45 мм ўлчамли иккита фотосурат;

уй-жой мулкдорининг (мулкдорларининг) турар жой майдони бериши тўғрисидаги аризаси (розилиги);

турар жой учун ҳужжатларнинг нусхалари;

ҳисобга олинганлик учун Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланган миқдорда давлат божи тўланганлиги тўғрисидаги квитанция.

16 ёшга тўлмаган шахсни ҳисобга олишни расмийлаштиришда ушбу шахснинг шахсини тасдиқлаганлик учун жавобгарлик турар жой майдони берган уй-жой мулкдори (мулкдорлари) зиммасига юкланади.

Милиция таянч пунктининг профилактика инспектори ариза рўйхатдан ўтказилгандан, тақдим этилган ҳужжатлар ўрганиб чиқилгандан ва белгиланган тартибда расмийлаштирилгандан кейин ўша куннинг ўзида ариза берувчига Тошкент шаҳрида ва Тошкент вилоятида турган жойида ҳисобга олиш тўғрисида фуқаронинг шахсини тасдиқлайдиган ҳужжатга қайд варағи беради. Бу варақ фуқаронинг турган жойида ҳисобга олинганлигини тасдиқлайдиган, қатъий ҳисобот бериладиган ҳужжат ҳисобланади ва паспорт, ҳарбий хизматчининг шахсий гувоҳномаси ёки туғилганлик тўғрисидаги гувоҳнома (16 ёшга тўлмаган шахс-

лар учун) кўрсатилган тақдирда унда кўрсатилган муддат мобайнида ҳақиқийдир. Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятига ҳисобга қўйилган шахс ҳисобга олинган жойда яшаши керак.

Таълим муассасасига ўқишга келган фуқаролар милиция таянч пунктининг профилактика инспектори томонидан ҳисобга олинади. Ўқиш Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятидан ташқарида жойлашган бошқа таълим муассасасига кўчирилган, фуқаро академик таътил олган ёки таълим муассасасидан ўқишдан четлатилган тақдирда ушбу муассасалар раҳбарияти тегишли қарор қабул қилинган кунда бу ҳақда фуқарони вақтинча турган жойида ҳисобга олишни расмийлаштирган милиция таянч пунктини хабардор қилади.

Ҳисобга олиш тўғрисидаги қайд варағи йўқолган ёки бузилган тақдирда фуқаро тегишли таянч пунктига унинг дубликатини расмийлаштириш тўғрисида тегишли аризани тақдим этади ва текширувдан кейин ўша кунни уни расмийлаштиради.

Мавзуга қайтиб

«БУВИМНИКИГА МЕҲМОНГА»

«Бувимникига меҳмонга» материалда («Норма маслаҳатчи», 19.03.2013 йилдаги 10 (400)-сон) экспертнинг хорижий давлатларнинг элчихоналари фақат янги намунадаги биометрик паспортларга виза қўядилар деб маълум қилди. Бироқ яқинда дугонам эски паспорт бўйича Германиядаги ўглиникига самолётда борди, у Германияда ҳар йили бўлади. Мен ҳам Нидерландияга меҳмонга бормоқчиман. Мен эски паспортимни биометрик паспортга алмаштиришим керакми?

– Эҳтимол, дугонангизнинг эски паспортда чет элга чиқиш учун амал қилиш муддати чекланмаган рухсат бериш ёзуви (стикер) бўлса керак. Агар у мавжуд бўлса, хорижий давлатларнинг элчихоналари паспортга визани ҳеч қандай тўсиқсиз қўйиб беришади.

Агар сизнинг паспортингизда бундай ёзув бўлмаса ёки унинг амал қилиш муддати тугаган бўлса (у 2 йилни ташкил этади), сиз яшаш жойингиздаги хорижга чиқиш-келиш ва фуқароликни расмийлаштириш бўлимига мурожаат қилишингиз ва эски паспортингизни янги биометрик паспортга алмаштиришингиз лозим, унга стикер ҳам қўйиб берилади. Гап шундаки, биз билан виза режими ўрнатилган хорижий давлатларнинг элчихоналари чиқиш визасини паспортда хорижга чиқиш учун амалдаги рухсат мавжуд бўлгандагина қўядилар.

ЧЕТ ЭЛЛИК ШАХС ТОШКЕНТЛИК БЎЛДИ

Хориждан келган чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслар кириш-чиқиш ва фуқароликни расмийлаштириш бўлимида Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятида доимий яшашга рухсат олишни хошлашади. Бунинг учун қандай ҳужжатлар керак?

– Чет эл фуқаролари ҳамда фуқаролиги бўлмаган шахсларни Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятида доимий ва вақтинча прописка қилиш тартиби тўғрисида низомга (ВМнинг 16.02.2012 йилдаги 41-сон қарорига 2-илова, бундан кейин – 41-сон Низом) мувофиқ Ўзбекистон Республикасида доимий яшашга рухсат олиш учун бошқа давлатлардан Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятига келган чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслар хорижга чи-

қиш-келиш ва фуқароликни расмийлаштириш бўлимига мурожаат қилдилар ва қуйидаги ҳужжатларни тақдим этидилар:

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги томонидан белгиланган шакл бўйича 2 нусхада ариза-анкета;

хорижий фуқаронинг паспорти ёки фуқаролиги бўлмаган шахснинг ҳаракатланиш ҳужжати;

уй-жой мулкдори (мулкдорлари)нинг турар жой майдони бериши тўғрисида

нотариал тасдиқланган аризаси, шунингдек уй-жой учун ҳужжатлар нусхалари;

никоҳ тузилганлиги ёки боланинг туғилганлиги тўғрисидаги ҳужжатларнинг нотариал тасдиқланган нусхалари;

чет эл давлатларининг Ўзбекистон Республикасидаги ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ёки консуллик муассасалари томонидан бериладиган, аввалги яшаш жойида судланмаганлиги тўғрисида маълумотнома;

ҳужжатларнинг кўриб чиқилганлиги ва расмийлаштирилганлиги учун Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланган миқдорда йиғим тўлангани тўғрисидаги квитанция;

35x45 мм ўлчамли иккита фотосурат.

Республикада яшаш гувоҳномасига эга бўлган, Тошкент шаҳри ҳамда Тошкент вилоятига Ўзбекистон Республикасининг бошқа минтақаларидан келган чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслар доимий пропискага эга бўлишлари учун қандай ҳужжатлар керак бўлади?

– Юқорида кўрсатилган 41-сон Низомга мувофиқ республиканинг бошқа минтақаларидан Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятига келган ҳамда яшаш гувоҳномасига эга бўлган чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслар доимий пропискани расмийлаштириш учун хорижга чиқиш-келиш ва фуқароликни расмийлаштириш бўлимига мурожаат қиладилар ва қуйидаги ҳужжатларни тақдим этидилар:

ИИВ томонидан белгиланган шакл бўйича ариза;

яшаш гувоҳномаси;

уй-жой учун ҳужжатларнинг нотариал тасдиқланган нусхалари;

уй-жой мулкдори (мулкдорлари)нинг турар жой майдони бериши тўғрисида

нотариал тасдиқланган аризаси (розилиги);

никоҳдан ўтганлик ёки болаларнинг туғилганлик тўғрисидаги гувоҳномаларининг нотариал тасдиқланган нусхалари;

прописка қилинганлик учун Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланган миқдорда давлат божи тўланганлиги тўғрисидаги квитанция.

ЧЕТ ЭЛДАН МУТАХАССИС ТАКЛИФ ҚИЛИНСА

Биз корхонамизда ишлашга хориждан мутахассисларни таклиф қилмоқчимиз. Уларни ички ишлар органларида рўйхатдан ўтказиш учун қандай ҳужжатларни тақдим этиш керак?

– Чет эллик мутахассисларни ишга таклиф этганда олдиндан ушбу масалани аҳолини ишга жойлаштириш бўйича маҳаллий орган билан Ўзбекистон Республикасида хорижий ишчи кучларини жалб қилиш ва улардан фойдаланиш тартиби тўғрисида низомда (ВМнинг 19.10.1995 йилдаги 408-сон қарори билан тасдиқланган) назарда тутилган тартибда келишиб олиш ва ушбу масалани ҳал этгандан кейингина уларни рўйхатдан ўтказиш билан шуғулланишингиз мумкин.

Чет эл фуқаролари ҳамда фуқаролиги бўлмаган шахсларни Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятида доимий ва вақтинча прописка қилиш тартиби тўғрисида низомга (ВМнинг 16.02.2012 йилдаги 41-сон қарорига 2-илова) мувофиқ чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслар вақтинча прописка олиш учун Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятига келган кундан бошлаб **3 кун муддатда** хорижга чиқиш-келиш ва фуқароликни расмийлаштириш бўлимига мурожаат қилдилар ва қуйидаги

ҳужжатларни тақдим этидилар:

шахсни тасдиқлайдиган ҳужжат; ИИВ томонидан белгиланган шакл бўйича ариза;

фуқаролиги бўлмаган шахснинг яшаш гувоҳномаси ёки ҳаракатланиш ҳужжати; туғилганлик тўғрисидаги гувоҳнома (16 ёшга тўлмаган шахслар учун);

уй-жой учун ҳужжатларнинг нотариал тасдиқланган нусхалари;

уй-жой мулкдори (мулкдорлари)нинг турар жой майдони бериши тўғрисида нотариал тасдиқланган аризаси (розилиги);

вақтинча прописка қилинганлик учун Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланган миқдорда давлат божи тўланганлиги тўғрисидаги квитанция.

ЖАВОБ ОЛИШ УЧУН – СЕМИНАРГА

Ўтган йилнинг охири чорагида «Norma» савдо белгисининг бонуслар қаторида бепул семинарлар ўтказила бошланди. Маслаҳатчиларимиз уларни «Солиқ ва боғжона хабарлари» + «Норма маслаҳатчи» ҳамда «Налоговые и таможенные вести» + «Норма» + «top» ҳафталикларининг обуначилари, «Norma» электрон ахборот маҳсулотлари фойдаланувчилари учун ўтказадилар.

Улар учун семинарлар бепул ўтказилади. Белгиланган мавзудаги семинар мазмунини иштирокчиларнинг ўзлари шакллантирадилар. Семинарда иштирок этиш учун norma.uz сайтини очиш, «Встречаемся на семинаре!» («Семинарда учрашамиз!») рўйхатга кириш, сизга очилган семинар иштирокчисининг анкетасини кўчириб олиб тўлдириш етарли. Унда солиқ солиш, меҳнат қонунчилиги ёки сайтда кўрсатилган бошқа соҳалар бўйича сизни қизиқтирадиган аниқ саволларни кўрсатишингиз шарт.

19 мартда ўтказилган охири семинарда меҳнат муносабатларини ҳуқуқий тартибга солиш амалиётига оид саволлар кўриб чиқилди, иштирокчилар ўз анкеталарида уларни олдиндан берган эдилар. Бироқ семинарда иштирок этиб, нафақат ўзларининг, балки ҳамкасбларининг ҳам олдида турган бошқа масалаларнинг ечимини топдилар.

Семинарнинг газетамизнинг катта эксперти Абдусалом РИСКУЛЛАЕВ олиб борди.

Биз унинг саволларга берган жавобларини танлаб олдик, улар кўпчиликка қизиқарли бўлади деб ўйлаймиз.

Агар ишдан бўшатишга ҳодим меҳнат дафтарида олиш учун келмаса, нима қилиш керак? 1 йил ўтгандан кейин унга меҳнат дафтарида почта орқали жўнатса бўладими? Дафтарида ўз вақтида берилмаса, корхона учун бунинг оқибатлари қандай бўлади?

– Меҳнат кодексининг (бундан кейин – МК) 108-моддасига кўра меҳнат шартномаси бекор қилинган куни иш берувчи ҳодимга унинг меҳнат дафтарида ва меҳнат шартномасининг бекор қилиниши ҳақидаги буйруқнинг нусхасини бериши шарт. Агар шу куни ҳодим ишда бўлмаган тақдирда, сиз эртасига унга почта орқали огоҳлантирувчи хабарнома жўнатишингиз керак (Меҳнат дафтарида олиш тартиби тўғрисида йўриқноманинг 3.3-банди, бундан кейин – 402-сон йўриқнома). Хабарнома ҳодимга почта орқали топширилади, у ҳодим билан меҳнат муносабатлари бекор қилинганлиги кўрсатилган хатнинг

олинганлигини тасдиқлаб, бланкага имзо чекади. Бундан ташқари, унда меҳнат дафтарида олиш учун ишхонага келиш илтимос қилинади. Бундай хабарномани жўнатгандан кейин кадрлар бўлими меҳнат дафтарида 2 йил сақлайди, кейин уни ташкилот архивида топширади (402-сон йўриқноманинг 5.2-банди).

Хабар берилган пайтдан бошлаб корхона ҳодим ушбу ҳужжатларни олмаганлиги учун жавобгар бўлмайди. Бироқ агар у бундай хабарномани ҳодимга жўнатмаса, у ҳолда бутун кечиктирилган давр учун ҳодимга ўртача иш ҳақи тўланади (Йўриқноманинг 3.1-банди).

Вақтинчалик пропискада турган ҳодим билан ҳар 6 ойда меҳнат шартномасини қайтадан тузиш, меҳнат дафтарида олишга қабул қилиш ва ишдан бўшатиш тўғрисида ёзувни қайд этиш керакми? Агар бундан аввалги рўйхатдан ўтказиш ва янгидан ҳисобга кўйиш муддатининг тугаши ўртасидаги танаффус 3–10 кунни ташкил этса, нима қилиш лозим? Агар ҳодим ҳужжатларни туман ИИБга ўз вақтида топширган, бироқ бланкалар йўқлиги сабабли рўйхатдан ўтказиш тўғрисидаги ҳужжатни 2–3 ойдан кейин тақдим этган бўлса, меҳнат шартномасини бекор қилиш шартми?

– Ўзбекистон Республикаси фуқароларини Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятида доимий прописка қилиш ва турган жойи бўйича ҳисобга олиш тартиби тўғрисида низомнинг 12-бандига кўра, фуқарони Тошкент шаҳрида ва Тошкент вилоятида бўлиш жойи бўйича вақтинча ҳисобга олиш 5 кундан 6 ойгача муддатга амалга оширилади. Бироқ ҳисобга кўйишнинг ўзи ушбу минтақада доимий ишга эга бўлиш учун ҳуқуқ бермайди. Шу боис Тошкентда ёки пойтахт вилоятида ишлайдиган компаниялар бошқа шаҳарлик фуқароларни доимий ишга қабул қилишга ҳақли эмаслар. Улар билан уларни рўйхатдан ўтказиш даврига, яъни олти ойдан кўп бўлмаган даврга муддатли шартномалар тузилиши керак (МКнинг 76-моддаси). Мазкур талабларни бузганлик учун Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 223-моддасига биноан ман-

сабдор шахсларга энг кам иш ҳақининг 5 баравари миқдоридан 15 баравари миқдоригача жарима солиш назарда тутилган.

Ушбу жиҳатга масъулият билан ёндашинг. Зеро, МКнинг 105-моддасига кўра, агар муддат тугагандан кейин ҳам меҳнатга оид муносабатлар давом этаверса ва тарафлардан бирортаси бир ҳафта давомида унинг бекор қилинишини талаб қилмаган бўлса, меҳнат шартномаси номуайян муддатга узайтирилган деб ҳисобланади. Бу эса паспорт режимини бузиш ҳисобланиб, жавобгарликка олиб келади. Агар сизга ушбу мутахассис зарур бўлса, сиз туман ИИБга уни рўйхатдан ўтказиш муддатини узайтириш ёки уни расмийлаштиришни тезлаштириш тўғрисида илтимос билан расмий равишда мурожаат этишингиз мумкин. Бундай қилинмаган тақдирда у билан меҳнат муносабатларини бекор қилиш керак.

СОЛИҚ СОЛИШ ВА МЕҲНАТ МУНОСАБАТЛАРИНИ ТАРТИБГА СОЛИШ АМАЛИЁТИ МАСАЛАЛАРИГА БАФИШЛАНГАН СЕМИНАРЛАРНИНГ БАҲОРГИ СЕРИЯСИ

Мавзу	Сана*
ЯСТ тўловчи ишлаб чиқариш корхоналарига солиқ солиш муаммолари	17 апрель, 22 май
Умумбелгиланган солиқларни тўловчи ишлаб чиқариш корхоналарига солиқ солиш масалалари	3 апрель, 1 май
Сервис корхоналарига солиқ солиш масалалари	10 апрель, 15 май
Чакана савдо ва умумий овқатланиш корхоналарига солиқ солиш масалалари	27 март, 24 апрель
Улгуржи савдо корхоналарига солиқ солиш масалалари	29 май
Меҳнат муносабатларини ҳуқуқий тартибга солиш амалиёти	19, 28 март, 4, 11, 18, 25 апрель; 2, 16 май

*Семинарларни ўтказиш саналарига гуруҳларнинг бутланишига қараб тузатиш киритилиши мумкин.

Корхона ходимга меҳнат дафтарида очганда, унинг бланкаси қийматини ким тўлайди – ҳўжалик юритувчи субъектнинг ўзими ёки ходимми?

– 402-сон йўриқноманинг 5.1-бандига кўра корхона унинг номига меҳнат дафтарида очиладиган ходимдан ЭКИХнинг 10%гача миқдорда унинг қийматини ундириш ҳуқуқига

эга. Агар дафтарида бланкасини корхона харид қилса, унинг қиймати жисмоний шахснинг жами солиқ солинадиган даромадига қарадиган даромади ҳисобланади.

Талабани ишга қабул қилиш мумкинми? Агар мумкин бўлса, унинг номига меҳнат дафтарида расмийлаштириш керакми? Бундай ҳолда унинг меҳнат стажига олий ўқув юртида таълим олиш даври қирадимми? Талабанинг таълими учун ҳақ тўлаш тўғрисидаги уч тарафлама шартномада талаба олий ўқув юртига тугатгандан кейин корхонада 1 йил ишлаб бериши кераклиги тўғрисидаги шарт назарда тутилган. Агар у ўриндош сифатида ишга қабул қилинса, ушбу муддатни олий ўқув юртидаги ўқиши тугагунга қадар ишлаб бериши мумкинми?

– Агар талаба кундузги бўлимда ўқиса, унинг иши асосий бўлиши мумкин. Уни МКнинг 119-моддасига мувофиқ тўлиқ-сиз иш кунига ишга қабул қилиш мумкин, бунда меҳнат келишувидан унинг иши сменаси ва вақти кўрсатилади. Хизматчиларнинг асосий лавозимлари ва ишчи касблари классификаторига³ ҳам мурожаат қилиш ортиқчалик қилмайди. Агар

сиз талабани қабул қилаётган лавозим олий маълумотли бўлиши назарда тутса, давлат бюджетидан молияланадиган ташкилотлар уни қабул қилишга ҳақли эмас. Бироқ хусусий компаниялар учун Классификатор тавсия тусига эга. Уч тарафлама шартномада назарда тутилган муддатни эса талаба фақат олий ўқув юртига битиргандан кейин ишлаб бериши мумкин.

Иш берувчи ишга қабул қилишда 2 ойга синов муддатини белгилаб, ушбу даврга ҳақ тўламаслиги қонуний бўладими?

– МКнинг 85 ва 86-моддаларига кўра дастлабки синов даврида ходимларга меҳнат тўғрисидаги қонун ҳужжатлари ва корхонада ўрнатилган меҳнат шартлари тўлиқ

таъбиқ этилади. Яъни ушбу даврга синов муддати билан ишга қабул қилинган ҳодим иш ҳақи олиши керак, синовнинг ўзи эса 3 ойдан ошиб кетиши мумкин эмас.

Ходимларнинг меҳнат режимини қандай қилиб ўзгартириш лозим? Ишлаб чиқариш зарурати боис буни бир ойда 5–6 марта қилиш мумкинми?

– МКнинг 89-моддасига кўра меҳнат шартларидаги бўлажак ўзгаришлар ҳақида ҳодим камидан 2 ой олдин ёзма равишда огоҳлантирилиши шарт.

Ҳодим билан меҳнат шартномаси у янги меҳнат шартлари асосида ишлашни давом эттиришни рад этганлиги сабабли бекор қилиниши мумкин, бунда ҳодимга ўртача ойлик иш ҳақидан кам бўлмаган миқдорда ишдан бўшатиш нафақаси тўланади. Кўпчилик ходимлар гуруҳи учун меҳ-

нат шартлари ноқулай тарзда ўзгарган тақдирда, иш берувчи маҳаллий меҳнат органига бундай ўзгаришларнинг сабаби ҳақида маълумот бериши шарт.

Ҳодим иш берувчи томонидан меҳнат шартлари ўзгартирилганлиги устидан судга шикоят қилишга ҳақли. Низони кўриш вақтида иш берувчининг зиммасига аввалги меҳнат шартларини сақлаб қолиш имконияти йўқлигини исботлаб бериш мажбурияти юклатилади.

Семинарда 20 киши иштирок этди. Бундай кичик гуруҳлар уларни интерфаол режимда ўтказиш, йиғилганларга нафақат маслаҳатлар олиш, балки ўз фикрлари ҳамда муҳокама қилинаётган саволларни ҳал этиш тажрибасини баҳам кўриш имкониятини беради.

Ольга КИРЬЯКОВА, муҳбиримиз.

¹Меҳнат вазирлиги ва ИТВ тасдиқлаган, АВ томонидан 29.01.1998 йилда 402-сон билан рўйхатдан ўтказилган.

²ВМнинг 16.02.2012 йилдаги 41-сон қарори билан тасдиқланган.

³ВМнинг 20.08.2011 йилдаги 181-сон қарори билан тасдиқланган.

Иқтисодий-ҳуқуқий газета

НОРМА МАСЛАХАТЧИ ХУҚУҚ СОЛИҚЛАР БУХГАЛТЕРИЯ

ТАЪСИСЧИ «Norma Hamkor» МЧЖ

Газета 2006 йил 26 декабрда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида рўйхатга олинди. Рўйхат рақами 0074.

БОШ МУҲАРРИР
ФАРХОД ҚУРБОНБОЕВ
ТАҲРИРИЯТ МАНЗИЛИ:
100105, Тошкент ш.,
Миробод тумани,
Таллимаржон кўч., 1/1,
Таҳририят тел. 283-44-27
Обуна бўлими тел. 200-00-30
E-mail: gazeta@norma.uz,
normapress@mail.ru
www.norma.uz
Нашр учун масъул:
Нодир Алимов

Муаллифлар фикри доим ҳам таҳририят нуктаи назарига мос келавермайди. Таҳририят муштарийлар билан ёзишиб туриш имкониятига эга эмас.

«Norma маслаҳатчи»да эълон қилинган материалларни тўлиқ ёки қисман кўчириб босиш, электрон ва бошқа манбаларда кўпайтириш, тарқатишга фақат «Norma» газеталари бирлашган таҳририяти МЧЖ билан тузилган шартнома асосида йўл қўйилади.

Газета таҳририят томонидан тайёрланган диапозитивлар ёрдамида «TOPPRINT» МЧЖ босмахонасида босилди (Тошкент ш., Миробод тумани, Таллимаржон кўч., 1/1).
Индекс – 186 Буюртма 878 Адади 2 310. Баҳоси келишилган нархда
Газета 2013 йил 1 апрелда соат 18.30 да топширилди.
ISSN 2010-5223